

BUITEN

13^e JAARGANG N°. 44

ZATERDAG 1 NOVEMBER 1919.

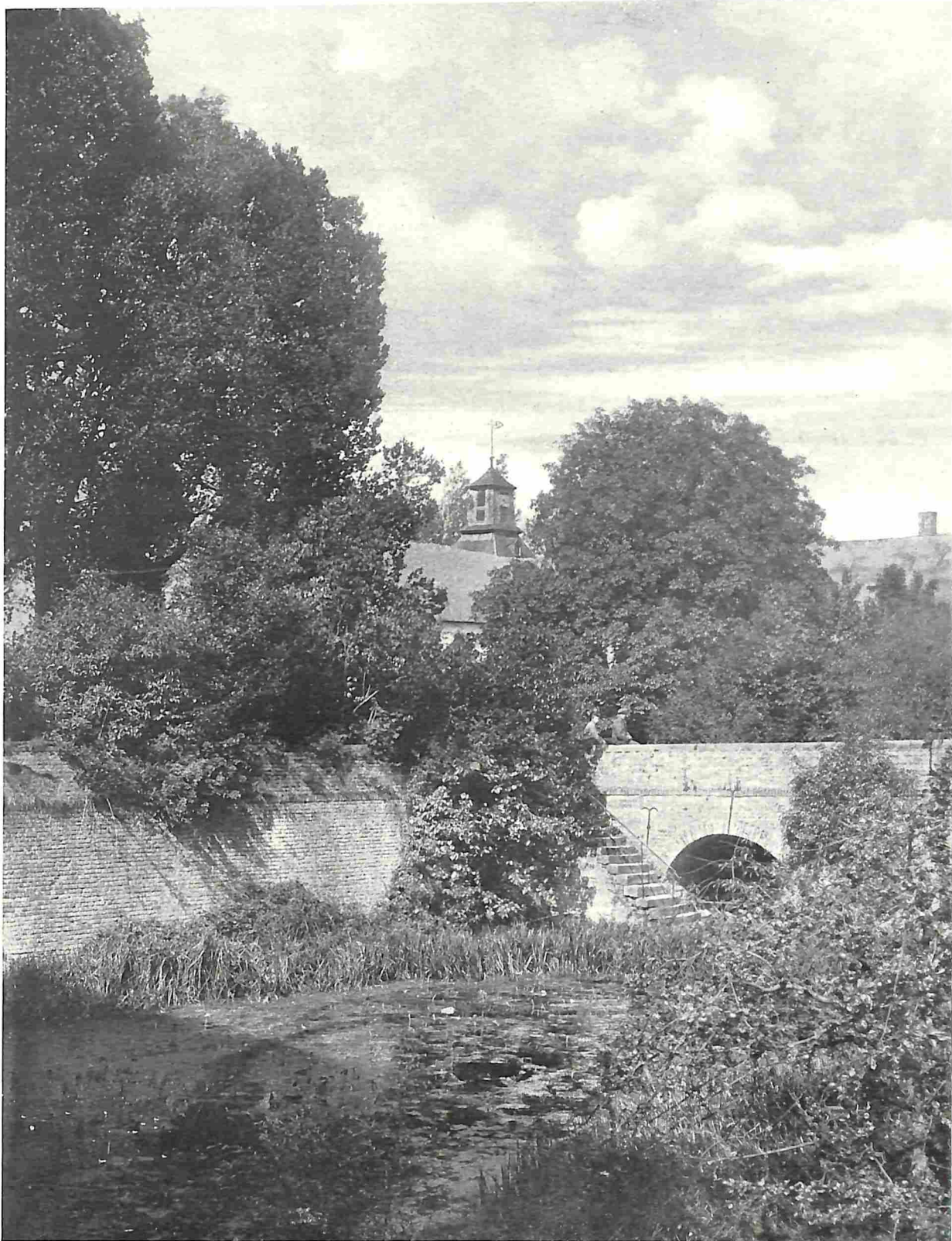

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL BORNE. GRACHTHOEKJE BIJ DE VOORGEBOUWEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN NOVEMBER, DOOR A. A. N.	BLZ. 512
BROEDERSCHAP (42), DOOR JOHN GALSWORTHY	513
DE FONTEINEN VAN ROME (SLOT), DOOR MAURITS WAGEN- VOORT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 514—518
APENGELUID, DOOR G.	BLZ. 515
DE WANBETALERS, DOOR JOB STEYNEN	516
EEN MERKWAARDIGE EPISODE UIT DE GESCHIEDENIS VAN RHENEN, DOOR W. H. DE ROOS.	518
NAEGELIA „ORANGE KING”, DOOR E. TH. W., GEÏLL.	519
DE TABAK, DOOR I. DU VEN	519
EEN KABEL VAN VROUWENHAAR, DOOR G.	519
HET KASTEEL BORNE, DOOR A. J. A. FLAMENT, GEÏLL. BLZ. 511, 520—521	
BARBARIJSCHЕ SCHAPEN (6), UIT HET ENGELSCHE VAN ROBERT HICHENS, DOOR LIES SINNIGE—VAN DER AART BLZ. 521	
GEVEL VAN EEN HUIS AAN DE BREEDSTRAAT TE ENK- HUIZEN (WIJK 3 NO. 179), AANGEKOCHT DOOR DE VEREENIGING „HENDRICK DE KEYSER”	522

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE STERRENHEMEL IN NOVEMBER.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 23.5 uur sterretijd, d. i. omstreeks acht uur middelbaren tijd. Men zie het Novemberkaartje in de N. R. Ct.

Zenith: Cassiopeia, Cepheus, Hagedis;
Noorden: Groote en kleine Beer, Giraffe, Jachthonden;
Noordoosten: Lynx;
Oosten: Driehoek, Eridanus, Orion, Perseus, Stier, Tweelingen, Wagenman;
Zuidoosten: Andromeda, Ram, Walvisch;
Zuiden: Beeldhouwer, Pegasus, Zuidervisch, Visschen, Waterman;
Zuidwesten: Kleine Paard, Steenbok;
Westen: Arend, Dolfin, Hercules, Lier, Pijl, Schild van Sobieski, Schutter, Slang, Slangendrager, Vos, Zwaan;
Noordwesten: Boötes, Draak, Kroon.

De Melkweg loopt te 8 uur vrijwel van het Oosten door het Zenith naar het Westen. Maar doordat de sterrebeelden Arend en Schutter nu veel lager staan, trekt zijn licht niet meer zoo sterk de aandacht als in de zomernachten. Daarentegen vertoonen zich deze maand al vóór middernacht de prachtige wintersterrebeelden: de Stier, de Tweelingen en Orion.

Algolminima zijn waarneembaar: 1 November te 6 uur, 12 November te 17 uur, 15 November te 14 uur, 18 November te 11 uur en 21 November te 7 uur.

Mira Ceti is nog goed in een binocle zichtbaar, tenminste bij afwezigheid van maanlicht. Hetzelfde geldt voor R Coronae Borealis, die na een korte maar duidelijke verzwakking weer tot normale helderheid is gekomen (6^m.5) en voor de Nieuwe Ster in den Arend die nu, zeer langzaam in helderheid afnemend de grootte 7^m.7 heeft bereikt.

Aan den morgenhemel is, als de maan niet hindert, dus in de allereerste dagen van November en na den 18^{en}, het Zodiakallicht te zien. De Gegenschein zal deze maand wel niet gevonden kunnen worden; in het begin stoort de maan, en later in den tijd komt het vage en zwakke schijnsel te dicht bij den Melkweg te staan.

November is na Augustus de maand, waarin zich de meeste vallende sterren vertoonen. Tusschen den 13^{en} en den 18^{en} zijn in den nacht Leoniden te zien, met een straalpunt tusschen ζ en ε van den Leeuw. Deze vallende sterren, die heel snel verschieten, zijn afkomstig van de terug (d. i. de aarde tegemoet) loopende komeet 1866 I. De later in de maand, omstreeks den 20^{en}, optredende Andromediden of Bieliden, welke straalpunt bij de ster γ van Andromeda ligt, hebben daarentegen een langzame beweging en zijn in den vóóravond te zien. Deze kenmerkende verschillen met de Leoniden worden daardoor verklaard (zie Buiten III No. 45), dat de komeet van Biela een

snelle rechtloopende beweging had, zoodat de losgelaten en afgestooten deeltjes de aarde in haar baan inhalen en van achteren treffen.

De tijdsvereffening bereikt in de eerste dagen van November haar kleinste waarde: de zon is dan een groot kwartier bij de klok vóór, in het einde der maand nog elf minuten.

De ingetreden vertraging blijft tot half Februari voortduren, en brengt, zooals ik al meermalen in dit tijdschrift uiteenzette, een zeer merkbare wijziging aan in het korten en lengen der winteravonden. Zie Buiten VII No. 49.

Den 7^{en} November is er een gedeeltelijke maansverduistering, die in Nederland goed kan worden waargenomen. Van 11 u. 18 m. tot 12 u. 49 m. projecteert zich de aardschaduw als een vaag begrensd segment, dat te 12 u. 4 m. 18 % van de middellijn bedekt, op de maan. Het is echter niet onmogelijk, dat men al van 10 uur af een sluier op de maan zal zien: dat is de halfschaduw der aarde, waarin de maan van 9 u. 53 m. tot 14 u. 15 m. verwijlt.

De op deze Volle Maan volgende Nieuwe Maan geeft 22 November een ringvormige zonsverduistering, waarvan echter hier te lande zoo goed als niets te zien is; wie een vrijen horizon heeft, zal ongeveer 20 minuten voor zonsopgang kunnen constateeren, dat de schijf onderaan een deuk krijgt. De eklips is voornamelijk op den Atlantischen Oceaan goed zichtbaar, en in de aangrenzende delen van Afrika, Noord- en Zuid-Amerika.

Mercurius is niet of nauwelijks waarneembaar. De vier andere heldere planeten staan ook deze maand alle aan den morgenhemel, maar zij raken verder uiteen: in het eind van November komen zij ongeveer twee uur na elkaar op, eerst Jupiter (al voor half tien), dan Saturnus, dan Mars en eindelijk Venus (even na drieën, dus toch nog ruim vier uur voor de zon).

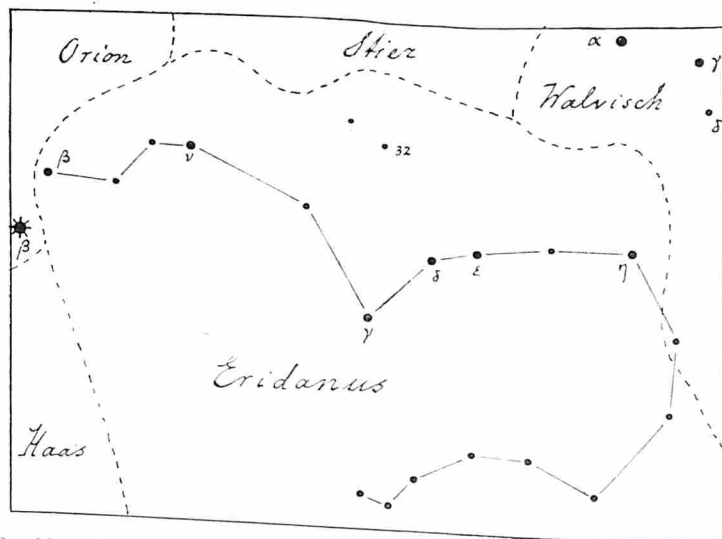
Venus is deze maand prachtig te zien. Zij bereikt den 23^{en} November haar grootste Westelijke elongatie, ten bedrage van 47°. De schijngestalte is dien dag een zuiver Laatste Kwartier, daarna wordt de schijf langzamerhand voller en voller verlicht, terwijl de middellijn afneemt, in den loop van November van 33" tot 23". Het resultaat is, dat de helderheid der morgenster deze maand maar heel weinig verandert.

Mars wordt nog niet veel helderder, ofschoon de middellijn der voor driekwart verlichte schijf deze maand wel iets toeneemt, van 4".6 tot 5".3. De planeet blijft nog steeds vrij snel Oostwaarts loopen (in den Leeuw en de Maagd).

Ook Jupiter en Saturnus bewegen zich beide Oostwaarts, maar zeer langzaam, Jupiter in de Kreeft, Saturnus in den Leeuw, een graad of tien ten Oosten van Regulus.

DE VLOED ERIDANUS EN DE OVEN.

Ten zuiden van den Stier, tusschen den Walvisch en Orion, treft men, op een aan heldere sterren zeer arme plek, een groote reeks van sterren der derde en vierde grootte aan, gerangschikt is een grillig gebogen lijn, die aan een kronkelende rivier doet denken, en die aanleiding heeft gegeven tot de vorming van het sterrebeeld *Vloed Eridanus*, naar den ouden naam van Italië's grootsten stroom, den Po. Het sterrebeeld heet in den Almagest *Ἡριδανός*, of ook wel enkel *Ποταμός* (rivier). Ook de Arabieren gebruiken denzelfden naam. De „vloed” begint bij de ster der tweede grootte β, die men in de onmiddellijke nabijheid van *Ridjel* (β van Orion) vindt, en eindigt op 58° Zuiderdeclinatie bij de ster der eerste grootte *Achernar*, welke Arabische naam „uiteinde van den stroom” beteekent. Het is merkwaardig, dat deze ster, z Eridani, in den Almagest voorkomt, ofschoon zij voor de Alexandrijnsche astronomen een graad of negen onder den horizon bleef en pas gezien kan worden door wie groote reizen naar het Zuiden van Egypte ondernam.

De Noordelijkste sterren van Eridanus, β γ δ ε ζ, verschijnen in den loop van Augustus en zijn tot half Maart zichtbaar. Veel belangrijke objecten zijn er niet bij. De ster ε is een onzer allernaaste burens. Gelijk τ Ceti (zie No. 40 van dezen jaargang) is zij ongeveer 100 biljoen K.M. van ons verwijderd, zoodat

het licht der ster 10 jaren noodig heeft, om ons te bereiken. De gele ster der 5e grootte 32 is dubbel: op 7" afstand bevindt zich een ster der 6e grootte die door vele waarnemers blauw genoemd wordt, terwijl anderen nauwelijks een kleurcontrast zien!

Ten Zuiden van Eridanus treft men het vrij onbelangrijke sterrebeeld *Apparatus Chemicus* aan, evenals de Beeldhouwer (*Apparatus Sculptoris*) door Lacaille ingevoerd, om een leege plek aan den hemel te vullen. Het heet in het bekende werk van Kaiser-Oudemans „de Sterrenhemel” het *Chemisch Laboratorium*, maar wordt tegenwoordig gewoonlijk *Fornax (Oven)* genoemd.

A. A. N.

BROEDERSCHAP

42) DOOR JOHN GALSWORTHY.

Uit het Engelsch vertaald door Leny Grondel—Chotzen.

HOOFDSTUK XXXVI.

STEPHEN SCHRIJFT CHEQUES UIT.

TOEN Cecilia het geheimzinnig document van den volgenden inhoud ontving: „Alles best, woon 598 Euston Road drie huizen van Martin af; brief met uitleg volgt, Thyme”, was zij het vertrek van haar dochtertje nog niet eens gewaar geworden. Ze begaf zich dadelijk naar Thyme's kamer, opende daar alle kasten en laden en onderzocht ze een voor een. De vele dingen die ze daar nog aantrof, kalmeerden haar eerste opgewondenheid.

„Ze heeft alleen maar haar kleine koffertje mede genomen”, overdacht ze, „en al haar avondjaponnen achtergelaten.”

Deze demonstratie van onafhankelijkheid bezorgde haar meer onrust dan wel verwondering, zoozeer had de broeiing in de huiselijke atmosfeer gedurende de laatste maand haar reeds op een ingrijpende gebeurtenis voorbereid. Sedert dien avond, toen ze Thyme in een tranenvloed, door den dood van Juffrouw Hugh's baby veroorzaakt, aantrof, had haar moederoog wel degelijk iets nieuws in het gedrag van haar kind ontdekt, een zekere gemelijkheid, iets, dat bijna op samenspanning wees, vergezeld met een opmerkelijke toename van jeugdig sarcasme. Bevreesd, wat een scherp onderzoek hiernaar aan het licht zou brengen, had zij niet getracht Thymes vertrouwen te winnen en evenmin haar zorgen hieromtrent aan Stephen medegedeeld.

Tusschen de blouses trok een blaadje gelinieerd papier, dat waarschijnlijk uit een notitieboekje was gevallen, haar aandacht. Met potlood waren hier verschillende zinnestjes op gekrabbeld. Cecilia las: „Dat arme, kleine, doode wezentje was zoo grauw en mager en plotseling kwam ik tot het inzicht hoe vreeselijk dit alles voor hen is. Ik moet — ik moet — ik wil iets doen!”

Cecilia liet het blaadje papier vallen. Haar handen beefden. Nu was haar het plotseling vertrek van haar kind geheel begrijpelijk en weer herinnerde zij zich Stephens woorden: „Tot op een zekere hoogte is dat alles heel mooi en niemand kan er meer voor voelen dan ikzelf doe, maar over die grens wordt het bepaald krachtdervend en daar is niemand mee gebaat.”

Het gezond verstand, dat uit deze woorden sprak, had haar vreemd in de ooren geklonken toen Stephen zijn meening uitte, maar nu zag zij in, dat er meer waarheid in school dan zij oorspronkelijk wel had vermoed. Was haar dochttertje, haar jong, mooi kind werkelijk van plan zich geheel aan het reddingswerk van het droevig sloppenwerk te wijden en zich zelf van aangename geluiden, en kleuren en geuren, van muziek en kunst, van bals en bloemen, van alles, wat het leven veraangenaamt en versiert, te onttrekken? De geheime kracht van een zekere onvoldaanheid, een ingeboren angst voor alles, wat naar het fanatieke zweemt en haar totale onwetendheid omtrent de samenstelling van zulk een leven, maakte zich op een dergelijke wijze van Cecilia meester, dat zij er lichamelijk onder leed. Liever zou zijzelf zulk een leven leiden dan dat het haar eigen kind aan frissche lucht en licht en de geschikte omgeving voor haar jeugd en schoonheid moest ontbreken.

„Zij moet terugkeeren, zij moet naar mij luisteren!”, dacht zij wanhopig. „Wij zullen samen beginnen en een aardige, kleine crèche stichten of misschien weet Mevrouw Tallents Smallpeace wel eenig werk in een van haar vereenigingen voor ons!”

Toen had zij plotseling een inval, waaronder haar bloed verstijfde. Als dit nu eens een geval van hereditaire belasting was! Als Thyme de eigenaardige geestestoestand van haar grootvader had geërfd! Martin vormde ook al een bewijs, dat er iets in de familie niet in den haak was. Ze wist, dat zulke gevallen vaak een geslacht overslaan om dan met nieuwe kracht in het volgende geslacht voort te woekeren. Maar neen, dat kon, dat mocht niet zijn! Met angst wachtte zij nu het oogenblik af, dat Stephen zijn huissleutel in het slot draaide. Dit vond op het gewone tijdstip plaats.

Zelfs in haar opwindung vergat Cecilia niet, dat zij hem zooveel mogelijk moest sparen. Zij begon met hem een kus te geven en zei als terloops: „Thyme heeft zich een gril in het hoofd gezet.”

„Wat voor een gril?”

„Je zult er wel enigzins op voorbereid zijn door den omgang met Martin”, stamelde Cecilia.

Plotseling vertoonde zich een duidelijke uitdrukking van hoon op Stephens gezicht — tusschen hem en zijn jongen neef heerschte niet bepaald een vriendelijke verhouding.

„Die Sanitist?”, zei hij vragend. „Zoo, en waaruit bestaat dat dan?”

„Ze is heengegaan om vanuit een huis in de Euston Road te werken. Ik heb daarnet een telegram ontvangen. . . . En dit vond ik ook, Stephen.”

Half weifelend reikte zij hem de twee velletjes papier, het een lichtbruin, het andere blauw. Stephen zag dat zij beefde. Hij nam de blaadjes van haar over, las ze en keek haar weer aan. Hij hield werkelijk veel van zijn vrouw en het ingeboren begrip, dat hij met de gevoelens van anderen rekening moest houden, wortelde zoo diep in hem, dat hij zelfs op dit zoo onheilspellend oogenblik, aan zijn eerste ingeving gehoor gevend, zijn hand op haar schouder legde en haar kalmeerend streelde. Maar het tweede, wat hij deed, was daarna verwoed uit te roepen: „Wel verdraaid, waarom kon ze in hemels naam niet op de gewone wijs te werk gaan als ze door die gevoelens bezielde was. Ze had zich in verbinding kunnen stellen met een goede inrichting van liefdadigheid. Daartegen zou ik me nooit hebben verzet! Dat komt alles door dien vervloekten Sanitist, zoo'n idioot!”

„Ik geloof, dat Martin werkelijk lid is van een vereeniging”, stamelde Cecilia. „Het schijnt een medisch-socialistisch verbond te zijn of iets dergelijks. Hij koestert daarin een vast vertrouwen.

Smalend vertrok Stephen zijn mond.

„Laat hij er zoo vast in vertrouwen als hij wil”, antwoordde hij met die zelfbeheersching, die tot een van zijn beste deugden behoorde, „als hij mijn dochter maar niet besmet.”

Plotseling barstte Cecilia uit: „Och Stephen, zeg me, wat moeten we doen? Zal ik er vanavond heengaan?”

Zooals een onweerswolk een zonnig korenveld verduistert, brak een schaduw over Stephens rustig gezicht heen. Het scheen alsof hij tot op dat oogenblik niet de zaak in haar gansche betekenis had overzien. Een oogenblik was hij sprakeloos.

„Laten we maar liever op haar brief wachten”, zei hij tenslotte. „In elk geval is hij toch haar neef en van de booze tong van de wereld hebben we in Euston Road niets te vreezen.”

Zoo trachtten beiden elkaars angst niet te vermeederen en tactvol elk spoor van verdriet voor het personeel verbergend, gebruikten zij samen het avondmaal en begaven zich ter ruste.

Op dat uur, tusschen de nacht en den ochtend in, wanneer 's menschen levensvatbaarheid op zijn zwakst is, en zijn heimelijke gedachten als ongeluksvogels om hem heen fladderen, met hun vlerken tegen zijn wangen slaand, waakte Stephen.

Het was heel stil. Een parelgrijze schemering drong door de dunne gordijnen, die met een regelmatige, flauwe deining heen en weer bewogen, gelijk de haast onmerkbaar blazende lippen van een slapend mensch. De wind die in mijnheer Stones gedachten-gang wellicht uit de zielen der gestorvenen was gevormd, was nu gaan liggen. Zacht streek hij over de huizen, over de daken, waaronder zich talrijke slapende menschen bevonden, onbewust van zijn tegenwoordigheid. Zoo slap ging de polsslag van het leven, dat in dat korte oogenblik menschen en schaduwen zich in de slapende stad met elkaar schenen te vermengen. Over de millioenen verschillende daken, over de honderdmillioen afwijkende vormpjes van menschen en dingen, had de rustige, alles betastende tooverstaf van den wind alles in dien wonderlijken staat van onwezenlijkheid gebracht, waarop het leven in den dood overgaat, de dood weer in nieuw leven en het menschelijk zijn op zijn allerzwakst is.

En Stephens geheime wezen, dat de magnetische stroomingen van dit ebgetij ondervond, hetwelk hem in een onrustige sluimering dompelde, en hem boven de zandbanken van stand en klas verhief, strekte zijn kleine handjes hemelwaarts en gilte om hulp. De purperen zee van zelfverzaking onder dien bewolkten hemel, leek hem zoo koud en afschuwwekkend toe. Hier waren geen zichtbare grenzen en de eenige voorschriften, die zichtbaar waren en in de hiërogllyphen der bleke sterren geschreven stonden waren te ver weg.

Waarheen zou dat groote water hem voeren? Naar welke onbekende, zwijgende, groene diepte? Moest zijn eigen dochttertje onder gaan in die zee, die geen ander geloof dan dat der verzaking erkende en die geen persoon of klasse ontzag kon inboezemen? Die zee, waarin slechts enkele lichtstrepes op het groote verschil tusschen de menschen wezen? Dat de Hemel dat verhoede!

En zich op zijn ellebogen omdraaiend, keek hij naar haar, die hem die dochter had geschonken. In het geheimzinnig beeld van zijn slapende vrouw, van haar, die hem het naast en het liefst was, trachtte hij zorgvuldig over elke gelijkenis met mijnheer Stone heen te zien. Eenigzins gerustgesteld viel hij achterover met de gedachte: „Die oude man gaat slechts op in een denkbeeld, dat van de Algemeene Verbroedering. Daarin verdiept hij zich naar hartelust en daarvan staat in Cis' gezicht niets te lezen. Zij is juist het tegenovergestelde ervan.” Maar plotseling bracht een alles doorflitsende, zuiver cynische gedachte hem geheel van streek. Die oude baas was inderdaad zoo heel en al in zichzelf en in zijn kostbaar boek verdiept, dat hij er zich geheel onbewust van was, dat er buiten hem nog andere menschen leefden. Kon je eens anders broeder zijn wanneer je voor het bestaan van dien ander blind was? Maar deze gril van Thyme wees er op, dat zij de zuster van een elk wilde zijn en daarvoor moest je je zelf verloochenen, veronderstelde hij. En dan was het inderdaad nog een erger geval dan dat van mijnheer Stone. Er school voor Stephen iets heel bitter in die gedachten.

(Wordt vervolgd).

DE AESCULAAP-FONTEIN IN DEN TUIN VAN DE VILLA BORGHESE.

DE FONTEINEN VAN ROME.

(Slot).

WANNEER men de afbeelding van de vroegere fontein op het plein der Thermen vergelijkt met den pralenden architectonischen rijkdom van het gewrocht, dat er nu voor in de plaats is gekomen, dan moet men zuchtend erkennen, dat de schoonheid toch vaak bij de herschepping der steden lijdt. Ofschoon in haar gedachte en bouw modern, was ook deze statige fontein een der mooiste van Rome. Het *aqua marcia*, dat haar deed springen, komt negentig kilometers ver uit de Sabijnsche bergen, en diende voorheen voor de thermen van Diocletianus: een der grootste van het oude Rome, in de eerste jaren der vierde eeuw opgericht. Van dit antiek bouwwerk is nog veel over, maar verdeeld in een museum, een paar kerken, en een brandweerkazerne. De fontein op het plein leeft natuurlijk slechts van een gering gedeelte van het kostbare water, dat in de oude en herstelde aquaducten uit het gebergte wordt aangevoerd. Ofschoon elke andere stad dankbaar zou geweest zijn een fontein op een harer hoofdpleinen te bezitten, als waarvan op de volgende bladzijde een afbeelding gegeven wordt, welke, jammer genoeg, niet meer aan de werkelijkheid beantwoordt, hebben de aedillen van het hedendaagsche Rome, die, daarvoor zijn zij regeeringspersonen, vaak blijf geven van een vreemdsoortigen smaak, er een reusachtig gewrocht voor in de plaats gesteld: modern waterballet, weer in den trant, maar lang zoo goed niet, als de Trevi-fontein, waterballet van stroomninfen en watergoden, dolfinen en andere waterspouwers, zoodat het den toeschouwer voor de oogen begint te duizelen als hij lang naar al dat watergespeel kijkt. Toch zou men zoo zeggen, dat Rome al barokke fontein genoeg had. Neem bijvoorbeeld de drie van het Navonnaplein: twee scheppingen van Bernini. Men kan niet zeggen, dat zij leelijk zijn: zij bezitten karakter, zijn prachtige voorbeelden van den schoonheidszin van hun tijd. De opmerkelijkste van de drie is dan wel die der vier stroomen, welke figuraties heeten van Nijl, Donau, Ganges en Rio della Pláta. Men glimlacht erbij: de voorstelling is zoo kinderlijk, dat men volkomen de grapjes begrijpt, door het volk van Rome — van de Romeinen is in alle talen het woord „paskwil” doorgedrongen — de „uien” door de Romeinsche deugnieten op deze vier langbaardige maar zenuwachtige reuzen getapt. Niettemin, beweer maar eens, dat de *Piazza Navonna*, dank zij haar fontein en ondanks haar onaanzienlijke omgeving van volkswoningen, niet een heel mooi plein is.

Toch is Rome misschien nog machtiger van aantrekkingskracht door haar kleine, ik zou haast zeggen intieme fontein, dan door haar groote. Ik laat daar de fontein in haar Pincio-park, en noem het wateruurwerk, dat zelden loopt en nooit den juisten tijd aangeeft, enkel volledigheidshalve. De fontein die, in 't midden van een boschje papyros en andere waterplanten, de doch-

ter van Pharao voorstelt op het oogenblik, dat zij Mozes in het biezenkistje vindt (afb. op blz. 517) is alleen opmerkelijk door haar karakter van de Romantiek, welke haar deed ontstaan. De kom, waarin bij mooi weer de aardige kinderen van Rome hun schuitjes laten spelen, is het mooiste er van, maar het waterstraaltje doet teveel denken aan dat van een bekend fonteinje in Brussel, dat tenminste de verontschuldiging heeft, dat men ziet waar het van daan komt. Hier had het wel gemist kunnen worden. Beter begrepen is de fontein in de nabijheid, in het Park van Borghese (afb. hierboven), Zij spuit midden in een partij van kunstmatige rotsen op voor een monument van Aesculaap. Van de Cupido-fontein in de villa Pamphili is het beter niet teveel te zeggen. Zij is almee een zeldzaam voorbeeld van wansmaak in dit genre, temeer waar zij voor een fontein om zoo te zeggen een hoofdzonde begaat; van een fontein behoort het water het hoofdelement te wezen, architectuur of beeldhouwkunst mag er enkel bij tepas gebracht worden als nederige dieners van het leven, dat haar een stem geeft. Niet, dat ook de kunstenaars der renaissance niet tegen deze wet zondigden. Zij deden het echter op een wijze, dat men het hun meestal gaarne vergeeft. De fontein op het hoekpleintje van Sinte-Maria in Trastevere is niet een der mooiste van Rome, maar het karakter van haar tijd is er wel in gehandhaafd, en zij doet prachtig in haar stille omgeving, waaraan het ruischen van haar water, vooral 's nachts, een bekoring te meer geeft, welke wel waarlijk overeenstemt met de geschiedkundige beteekenis van dit plekje van Bernini heeft veel aan de fontein der Eeuwige Stad gedaan, niet steeds was zijn bezieling gelukkig. Maar een groot kunstenaar Renaissance zoo goed als niets over is zoodat er, behalve enkele torens, heel weinig bestaat uit den tijd der middeleeuwen, en Rome rokke fontein van Bernini wel overeen met haar omgeving. Zoo gevoelt ieder ook groote waardeering voor den mooien Tritonfontein op het Barberiniplein (afgeb. op blz. 517), temeer wij den straal blazende zeegod door een schelp voor den mond van zou worden. Een keer in een jaar of vijf is de Triton van deze fontein weet te maken. Het is alleen een reis naar Rome waard. En erken dan ook maar, dat de fontein der Laat-Renaissance, een der liefste dingen is, welke gij in dit genre der bouwkunst kunt zien; sierlijker, speelscher, fijner belijnd niks. Niet dat het Schildpaddenpleintje niet een der aardigste

hoekjes is van het zeventiende eeuwse Rome, maar dit kunstwerk is dan weer zoo versholten in zijn volkshoekje, dat men het moet zoeken om het te vinden. Van de honderd vreemde bezoekers van Rome zijn er geen tien, die het fonteintje van de speelsche knapen met de schildpadden hebben gezien.

Ik tracht naar een climax van aardige schoonheid in de plaatjes, die ik U van de fonteynen van het oude Rome laat zien. Want nu zou ik gaarne willen weten in welke andere stad gij een schoonheid kunt liefhebben, verrassender, veelzijdiger schoonheid, dan op het armelui's stadspleintje van de buurt van „den Mond der waarheid,” welke — ik weet wel beter — beweert ik, zoo genoemd is omdat de volkswrouwen in de omgeving wel eens wat men noemt „woorden” met elkaar hebben. Want de afbeelding geeft maar een deel van de schoonheid van dit Romeinsche stadsplein. De foto kon U niet tegelijk de mooie kerk laten zien, die een der heerlijkste van het Romaansche tijdvak is, een der oudste kerken van Rome tevens: Sinte Maria in Cosmedin. Maar tegenover dit heiligdom staat dan nog het heidensche tempeltje, dat gewijd was aan de „Venus van Ochtendstond.” Het is nu, onnoodig dit te zeggen, een braaf Christenkapelletje, en wijl de vrome heeren van de eerste overwinnende Christenheid zich niet ontzien hebben om de Heilige maagd over al te doen deelen in de nalatenschap van Venus, is dit kerkje thans gewijd aan Sinte Maria.... „van de opgaande zon”. Tusschen Christenkerk der oudheid en heidenschen tempel staat tevens op dit ééne plein een der sierlijkste barok-fonteynen van Rome. Waarlijk, Rome maakt den zwaar bezielde zoon van Noorderlanden, die aan zooveel schoonheidsvreugde niet gewend is, soms dronken ook van genot. Dan kan hij het Goethe zoo hartelijk nazeggen:

„O, wie fühl' ich in Rom mich so froh,
gedenk' ich der Zeiten, Da mich ein
graulicher Tag hinten im Norden umjing!”

MAURITS WAGENVOORT.

APENGELUID.

Algemeen denkt men dat het brullen van een leeuw het geweldigste natuurgeluid is, door eenig dier der wildernis voortgebracht. Toch verzekeren reizigers en onderzoekers, geen geweldiger gebrul te kennen dan dat van den gorilla. Du Chaillu onder anderen beschrijft het als het meest vreemde en angstwekkende geluid der Afrikaansche wouden en beweert dat het volkomen gelijkt op het roeren van een verwijderde donderslag.

Ook de chimpansé kan een vervaarlijke keel opzetten en de verkregen klankontwikkeling als dit dier zich zet tot brullend krijten of steeds luider en hooger gillen, gaat alle verbeelding te boven. De gibbons, welke in troepen leven, begroeten de opgaande zon met een koor van luide kreten, dat verscheidene mijlen in het rond te hooren is; overdag hoort men ze nimmer. De Zuid-Amerikaansche brulapen spannen echter als levenmakers de kroon. De mannetjes dier soort, ofschoon weinig grooter als een kat, beschikken over een brulstem, welke alle diereengeluid overstemt. Bij avond en nacht geven zij urenlang aangehouden vocale concerten, waarvan de wouden trillend weergalmen. Niet enkel stevige longen stellen de apen tot zulk een geluidsontwikkeling in staat; vooral de luchtzakken, langs hals en nek gelegen, doen als klankkamers dienst en versterken met hun resonance het reeds groote geluidsvolume, door de trilling van forsche stembanden voortgebracht.

G.

DE VROEGERE AQUA MARCIA-FONTEIN.

DE FONTEIN DER VIER STROOMEN.

FONTEIN OP DE PIAZZA DE ST. MARIA DE TRASTEVERE.

DE FONTEINEN VAN ROME.

DE WANBETALERS.

DE kerel van de Onderlinge Bankvereniging was zoo beleefd zijn sigaar uit zijn achtenswaardig gelaat te nemen, toen hij op den schofterigsten toon, die zich denken laat, begon:

„Ja, dat kennen we. Over acht dagen terugkomen. Daar loop ik niet weer in, versta je? Ik ben jullie loopjongen niet, wat denk je, mensch?”

Het mensch dacht niets. Misschien alleen: „Man, verdwijn in 's hemels naam”. Vooral toen de bureu hun eezame gelaatstrekken tusschen hun schuinsch opgenomen vitrage-gordijnen plaatsten.

„Heusch, mijnheer, u kunt erop rekenen”, zei ze toen op haar nederigsten toonaard en met neergeslagen oogen voor het talrijk opkomend publiek aan de overzijde.

„Enfin, ik zal nog één keer terugkomen”, deed de looper, wiens neus door den vocatief „mijnheer” eenigszins was gaan krullen, „maar laat het er dan wezen. Geen uitvluchten, verstaan? Ik ben wel goed, maar niet gek”.

„Best, mijnheer, dank u”, zei het mensch onderdanig en maakte een soort van beleefde buiging, die echter reeds in de geboorte verstikt werd doordat het voorwerp dezer eerbetuiging zich zonder een woord van haar had afgewend om aan andere perceelen zijn, min of meer onwelkome, opwachting te gaan maken.

Het mensch klom zuchtend de vrij hooge trap weer op, maar nauwelijks was zij halverwege, of een brutale ruk aan de bel deed haar weer terugkeeren. Behoedzaam opende ze de straatdeur opnieuw, om den volgenden looper te woord te staan.

„Veertien gulden en tachtig cents van „De Vlijt”,” schreeuwde de kerel, een vrij onguur individu, door de straat, welke als bij tooverslag wederom gestoffeerd werd met eenige dozijnen toeschouwers achter de vensterruiten.

„Mevrouw is niet thuis”, zei het mensch met een geknepen stem.

„Ja, die is nooit thuis”, kreesch de vent nijdig, „maar ze staat alleen maar in levenden lijve voor me. Tenminste... mevrouw? mevrouw? Een juffrouw, een vrouw, die geen veertien gulden tachtig centen betalen kan, is net zooveel mevrouw als m'n sloffen. Betaal me of je boeltje wordt aangeslagen, begrepen?”

De kerel nam zoo'n dreigende houding aan, dat het wel leek of hij nog door geen optrekkend leger tot zwijgen te brengen ware geweest. Maar de routine is ook wat waard; op suikerzoeten fluisterton verhaalde het mevrouw-mensch, dat de inkomsten van het huishouden ongergeld waren, doordien haar echtgenoot de laatste maanden bedlegerig was geweest en op half salaris gesteld. Maar als God beliefd, zou hij, bij leven en welzijn ten minste, de volgende week weer naar zijn kantoor gaan, en de kleine achterstallige rekeningen — waarvan die veertien gulden tachtig cent de hoogste was — zouden prompt betaald worden.

De looper pruttelde wat tegen, maar het eind van de zaak was, dat hij afdroop.

Het mensch heesch zich weer de trap op, onderweg zichzelf belovend, dat ze het er, als er nu weer gebeld werd, maar op aan zou laten komen en gewoon de deur van bovenaf aan het touw open trekken. De ellendelingen moesten dan maar door het huis en de straat heen schreeuwen; wat konden haar die grinnikende bureu ook eigenlijk schelen. Lieten ze het hooren. Iedereen wist het tóch. En haar gezondheid was ook wat waard. Den heelen dag dat beest van 'n trap op en af... dat vertikte ze nu....

En ze kwam ongestoord tot boven aan de trap, en nam haar stoel voor het venster van de voorkamer in, om zoo de verdere kwitanties af te wachten. Nu, lang duurde het niet, of er was er al een. En gauw daarop al weer een en zoo verder, maar ze wist met een buitengemeene handigheid de ongewenschte bezoekers elk op zijn beurt te bepraten om te vertrekken.

In de korte tusschenpoozen had zij voldoende gelegenheid om de droeve situatie te overdenken....

Ze zatén tot over hun ooren in de schulden. Van den vroegen morgen af tot den laten avond waren ze in draf. De bel, die vreeselijke bel, kende nauwelijks rust. De eenige dag van verpoozing was nog de Zondag, omdat naar een oud gebruik op dien dag de kwitantie-loopers — anders zoo weerzinwekkend in de weer — met de verdere schepping gemeene zaak maken, en uitblazen van hun vermoeiende en opwindende dagelijksche werkzaamheden. Maar in de week!

In de week! O, de bezoekers van daareven waren gedweeë lammeren bij sommige anderen vergeleken; er waren er, die als wilde dieren te keer gingen. Ook was de opkomst dezen morgen vrij flauw geweest. Er waren n.l. dagen, dat de vrij smalle straat gevuld was, ja, letterlijk gevuld, met die mannen met zwarte fantasiehoeden, of petten op het hoofd en onveranderlijk toegerust met een lange, smalle zwarte portefeuille, die met een ketting aan een of anderen onzichtbaren gordel of aan hun ondergoed hier of daar bevestigd was. Bij zoo'n toeloop namen de arme slachtoffers — het mensch was. Bij zoo'n toeloop namen de arme bedlegerig was als u of ik, — en haar echtgenoot, (die net zoo min bedlegerig was als u of ik), — een z.g. afwachter houding aan. Voor ik weet niet wat hadden ze het niet gewaagd, deze menigte bezoekers toe te spreken. Naar buiten bleef alles doodstil; geen geluid drong door de gesloten vensters en neergelaten gordijnen naar buiten dan mogelijk het geklop der harten van de twee benauwde schuldenaars. Op deze verdoedsche stilte reageerden de kwitantie-mannen op de meest scheidende wijze; sommigen beukten op de deur, maar moesten dit vanwege de hardheid daarvan ten slotte toch opgeven. Anderen jowden allerlei boosaardige betitelingen naar de gesloten woning. Weer anderen hokten dreigend samen en zonnen op middelen om hun gram te halen. Enkelten echter — zij die over de meeste fantasie beschikten — trokken af, in een vage bevlieging van medelijden, want ook onder het glimmende jaquet van den kwitantieloooper kan menschelijk gevoel voorhanden zijn; onder zijn rosse fantasiehoed kan zich een brein bevinden, dat notie van de narigheden van armoede en de wanhoop der minimumlijders heeft.

Zoo ging het al jaren bij deze geplaagde menschen in zijn

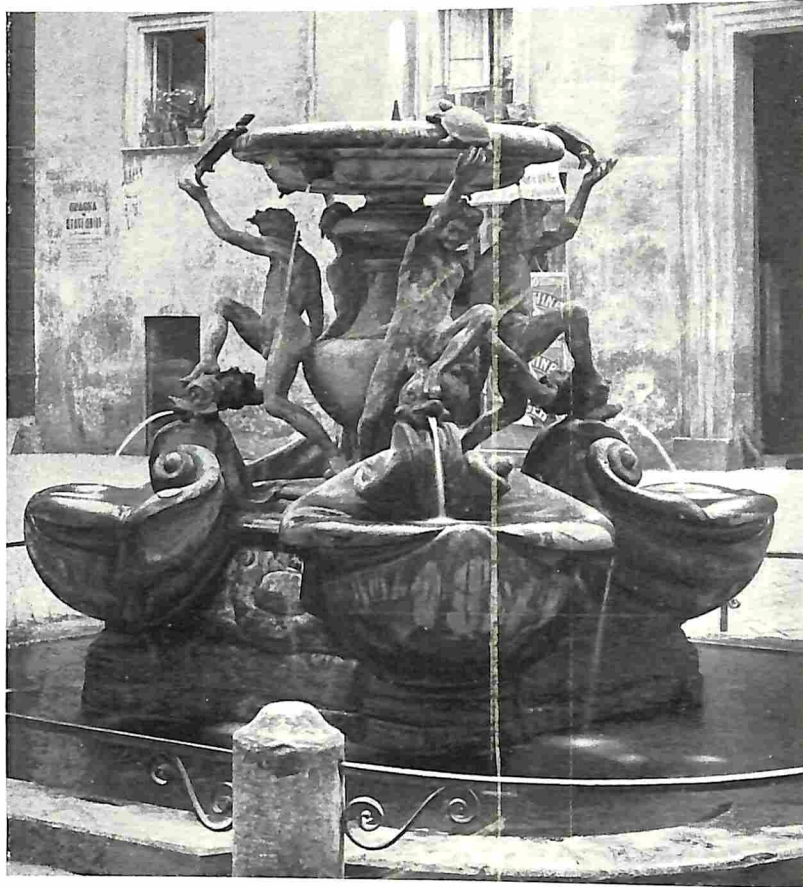
werk. Wij kunnen ons best de verwondering van onze steeds contant-betalende lezeressen en lezers voorstellen over het feit, dat die echtelieden Loozeman — zoo heette dit beproefde stel — nog niet faljiet, broedeloos, dakloos, ja, nog niet volkomen vernietigd waren. Ook wij verwonderen ons over de taaiheid van die menschen maar moeten u toch verklaren, dat wij u het verhaal niet doen zouden, als wij niet zeker wisten, dat het zich precies zoo heeft toegedragen, en niet anders. De volkomen ondergang van het gezin was te danken aan de feitelijke oppassendheid der Loozemans, die, hoe weinig het ook was, nu en dan toch iedereen eens iets afbetaalden — ja, bij bijna belachelijke stukjes en beetjes, maar ze deden het dan toch, — een gulden, twee kwartjes, ja, één desnoods om hun den grooten mond te stoppen. Aan deze afbetalingen lag ook nog een soort van stelsel ten grondslag; op den laatsten van de maand werd er met het inkomentje, tusschen hen in op tafel uitgespreid, gepast en gemeten en gerekend en bestemd en bedit en bedat: wie er nu aan de beurt was om een pop, of vijf en zeventig cents als afbetaling op zijn nota deelachtig te worden. Deze beschikkingen werden dan plechtig op papier ge-

bracht en de heiligste voornemens werden gemaakt om papiert naar den letter deze becijferingen en toewijzingen ten uitvoer te leggen, maar in de practijk kwam er altijd weer iets tusschenbeide en liep de zoo zorgvuldige berekening spaak. En niemand zal hier den au fond toch braven Loozeman een verwijt van maken. De wil was goed; maar de binnenkomende gelden waren niet voldoende om de onkosten van het gezinnetje te dekken, hoe zuinig die menschkes ook te werk gingen. Want de heer Loozeman was een zachtzinnig mensch, en zooals vele zachtzinnige menschen, een minimumlijder van het zuiverste water. Hunne werkelijke afbetalingen hadden dan ook eigenlijk meer een moreele dan een commercieele waarde, zij waren meer een soort van blijf van goeden wil. Dat was al.

Nochtans was op die wijze de definitieve ondergang van het gezin verhoed, althans telkens weer tot nader order uitgesteld. Op die manier was dan toch nog altijd de inbeslagname van den rekenend en overlegend, jaar-in jaar-uit, en disputerend en zich ten slotte toch weer met elkaar verzoenend, bleven de Loozemans, failjiet zweven zonder daarin reddeloos omlaag te tuimelen.

Zoo was het jaren en jaren en nog eens jaren in zijn werk gegaan en het zou nog precies cender ermee gesteld zijn, indien er niet op een goeien dag iets heel, heel bijzonders gebeurde was.

Op dien goeien dag dan zat mevrouw — wij willen niet, gelijk de kwitantie-loopers, in haar geringe kapitaalcrachtigheid een voorwendsel zoeken om haar de eerekroon van het mevrouwschap

DE FONTEINEN VAN ROME.
DE SCHILDPADDEN-FONTEIN.

DE FONTEINEN VAN ROME. MOZES-FONTEIN.

van het geplaagde hoofd te rooven — op een goeien dag zat mevrouw weer bij zichzelf te overleggen aan wie zij de haar nog resterende tachtig cents zou verstrekken, toen haar man met een ontdaan gezicht kwam binnen vallen.

„Wat scheelt je?” riep de arme vrouw angstig uit, terwijl ze in haar verbouwereerdheid op de huisapothek toevoog.

„Mij scheelt niets”, stamelde de echtgenoot, en hij keek haar daarbij met 'n paar oogen aan, waarvan de uitdrukking schrik, verbazing, blijdschap, angst, dronkenschap, walging en onstuimigheid was om beurten.

„Is je... iets... overkomen?” stotterde de onthutste vrouw, terwijl ze den man harer keuze als om hem tot het besef van haar bijzijn te brengen, zachtkens bij den elleboog schudden ging.

De heer Loozeman bleef raadselachtig en verward glimlachen.

„Is je iets overkomen?” herhaalde de liefhebbende vrouw.

„Ja”, zei hij op geheimzinnigen toon, en daarbij op elke lettergreep een nadruk van een centenaarsgewicht leggend, „ja, mij is iets o-ver-ko-men”.

„O, o, doe niet zoo eng”, schudde zij aan zijn elleboog, die zoo zonderling slap aanvoelde als nooit te voren.

„Hihi”, grinnikte de mysterieuze man.

„Ben je niet goed geworden?” drong zij angstig aan.

„Ja”.

„Wat ja? Bèn je niet goed geworden?”

„Ja”.

„Ja. Ja. Ja. Ben je niet goed geworden. Ja of neen?”

„Nee dan”.

„Wat nee?”

„Ik ben niet goed geworden”.

„Niet niet goed geworden... Dus wèl goed?”

„Goed... Ja, goed en goed is twee.”

„Dus je bent niet erg goed?”

„Ach, erg, erg”... steunde de man uiterst verward en keek zijn wederhelft met vreemde, benauwde, eenigszins glazige oogen aan.

„O, hoe eng! Hoe eng!” jammerde de geplaagde mevrouw.

En toen hij maar steeds met een soort van idioten glimlach haar bleef aanzien, sloeg zij de handen voor het gelaat, en brak in tranen uit.

Maar het geluid van haar schreien leek hem tot zichzelf te brengen. De dwaze glimlach verdween. De akelige uitdrukking der oogen verdween. De slappe, overmande houding verdween. En, had hij daareven de passieve rol gespeeld bij haar tegenspel van zenuwachtige activiteit, thans nu zij in de passieve partij vervallen was, werd hij tot een actief geprikkeld, dat alle perken te buiten ging.

Hij sprong van zijn stoel overeind, nam haar de handen van het gezicht, en zei, op zijn manier min of meer gebiedend:

„Kijk mij aan”.

„Wat is daar nu aan te zien?” verweerde ze zich, weinig vleierend, „je bent vandaag zoo'n engerd”.

„Een engerd! Ik een engerd!” lachte hij luid, „nee, neen, je weet wel beter. Ik zal je dan vertellen wat mij overkomen is. Ik ben... Ik ben...”

„Niet goed wijs”, viel mevrouw geïrriteerd in.

„Ik ben...”

„Een armoedzaaier”... waagde zij. Maar dit woord leek den heer Loozeman geheel tot de werkelijkheid terug te brengen, benevens capabel te maken tot meerdere duidelijkheid in zijn uiteenzetting.

„Ik ben heelemaal geen armoedzaaier”, viel hij uit, „integendeel, integendeel. Ik ben een Cresus. Een Nabob. Een... een om kort te gaan, een man die 'er boven op is. Ik heb... ik heb...”

Hier bleef hij plotseling in de brokken steken. Een hoestbui greep hem aan.

„Wat heb je? Wat heb je?” riep zijn bezorgde echtgenoot.

„Ik heb... zie hier” brak Loozeman los toen de ergste hoestaanval voorbij was, en hij dompelde zijn hand in een der binnenzakken van zijn vale jaquet, en bracht eenige — schrik niet, vriendelijke lezeressen en lezers — hij bracht eenige banknoten te voorschijn.

Mevrouw slaakte een doordringend gil.

„Loozeman! Loozeman! Wat heb je gedaan?” riep zij op oud-testamentischen somberen toon. Zij was n.l. uitermate ontsteld bij den aanblik van zooveel geld bijeen daar vòòr haar op de schamele huishoudtafel, waarop nooit meer tegelijk dan zijn poovere maandgeld gelegen had, en ze deinsde terug voor hem als had hij een afschuwelijke misdaad gepleegd om deze som te bemachtigen.

„Ik heb in de loterij gespeeld, haha!” lachte Loozeman koortsig, „en niet alleen dat ik gespeeld heb, maar ik heb ook gewonnen. Vijfhonderd gulden. Vijfhonderd gulden. Heb je het ooit beleefd! Heb je het ooit beleefd!”

Mevrouw was dusdanig ontroerd van blijdschap, dat ze erbij moest gaan zitten. Haar beenen wankelden lichtelijk. Het zijn, zooals men weet, sterke beenen die de weelde kunnen dragen.

„Vijfhonderd gulden! Vijfhonderd tegelijk!” juichte hij stotterend, terwijl hij met nerveuze vingers de biljetten op een rijtje legde, „wij zijn onafhankelijk! Vanaf dezen schoonsten dag van ons leven zijn wij onafhankelijk!”

Zijn stem sloeg nu over, zijn gelaat was hoogrood, zijn oogen puilden uit hun kassen, zijn handen gebaarden krampachtig. En de arme vrouw, die al wat kalmer was geworden, werd bij zijn aanblik nog benauwder dan voorheen. In haar herinnering kwamen naargeestige verhalen opgedoken van menschen, die ook een prijs in de loterij getrokken hadden en op de plaats dood waren gebleven van blijdschap; van stakkers, die bij het lezen van een bericht, dat een erfenis hun was beschoren, op staande voet er definitief het hoofd bij verloren hadden. Haar geprikkelde verbeelding tooverde haar reeds de afschuwelijkste tooneelen van waanzin voor den geest.

Gaandeweg echter leek Loozeman wel iets tot zichzelf te komen. Kalmer dan daareven ging hij de bankbiljetten nog eens wat regelmatigers uitspreiden.

Mevrouw, thans geruster omtrent het zenuwgestel van haar man, had nu eerst gelegenheid om het hun beschoren geluk in al zijn uitgestrektheid te beseffen.

„O, o”, jubelde zij, — en het was alsof zij eerst nu de glorierijke gevolgen der gebeurtenis overzag — „o, o, nu kunnen wij alles betalen...”

„Ja, ja. Alles”, juichte Loozeman, die onmiddellijk alweer contact kreeg.

„Den slager”.

„Ja”.

„En den groentenboer”.

„Ja”.

„En den bakker”.

„Ja”.

„En den schoenmaker. En den melkboer. En den apotheker. En den brandstoffenhandelaar!”

„Ja, ja, ja”.

„Al dat volk kunnen wij nu tevreden stellen”, juichte zij, en ze moest zich geweld aandoen om niet ten prooi te worden aan een walgelijken groothedswaanzin, zoozeer zag zij reeds uit de hoogte neer op al deze eerzame leveranciers, om wier gunst en goeder-tierenheid zij gedurende zoovele jaren gebedeld had.

DE FONTEINEN VAN ROME. TRITON-FONTEIN.

„Geen kwitanties meer!” riep hij.
 „Geen angst meer van vroeg tot laat!” jubelde zij.
 „Neen! Neen!”
 „En geen duizelingen! En geen hoofdpijn! En geen hartkloppingen!” kwinkelde zij.
 „Neen. Neen.”
 „En geen schande meer!”
 „Neen.”
 „En geen vroegen dood!”
 „Neen.”
 „En... en we nemen voortaan alles contant. Geen cent meer op rekening. Het zou mijn dood zijn!” juichte ze.

En de brave Loozemans omarmden elkander in een soort extase van plezier.

Ze konden dien middag van wege de zenuwachtigheid geen brok door de keel krijgen. Er was onrust in hun sfeer gekomen. Dien nacht deden ze geen van beiden een oog dicht; hun brein was onafgebroken met de toekomst bezig, hun heerlijke, zorgeloze toekomst, waarin zij zich in het vette der aarde zouden wentelen. En dat alles à contant. In vele gevallen zelfs nog met twee percent korting voor de promptte betaling.

Er is een week voorbijgegaan, sinds de groote gebeurtenis zich afspeelde. De kwitanties waren alle betaald, zonder een enkele uitzondering. Verscheidenen onder de loopers, dozijnen malen zoet gehouden met „kom den eersten van de maand maar eens terug”, „ik zal het dezer dagen zelf wel komen aanreiken” en meer van die cliché's, kwamen hun verbazing nauwelijks te boven toen mevrouw, eens het mensch betiteld, de beurs voor den dag trok en al het verschuldigde tegelijk betaalde.

Enfin, het was gebeurd. En nu werd er niet noemenswaardig meer gebeld bij de Loozemans. De zoo lang geplaagde mevrouw kende haar rust niet. De rekenkunde-séances hadden niet meer plaats. Alles werd contant betaald en dat kon net, want Looze-man's inkomen was intusschen iets vermeerderd, en al mocht het nog niet omvangrijk zijn, het was toch ook maar een klein huishoudentje, zij met hun beiden. Hun leven verliep nu in volkomen kalmte en rust en plezierigheid van je welste. Tenminste.... Tenminste....

Ja, eerlijk gezegd, was die kalmte en dat geluk maar schijnbaar. Het hooge woord moet eruit: De Loozemans waren wat uit hun doen. Kalm en gelukkig waren ze dus wel, daar niet van, maar af en toe kwamen zonderlinge stemmingen dat volmaakte geluk wel eens verstoren. En vreemd, vreemd, maar die stemmingen werden met den dag langduriger en veelvuldiger. En de Loozemans waren, oprecht gesproken, al gauw heelendal niet gelukkig meer.

Het kwam zoo. Deze menschen waren nu eigenlijk uit hun sfeer gerukt. Hun levenlang gewend te wikken en te wegen en te rekenen en te overleggen, om het eene gat z.g. te stoppen met het andere, voelden zij zich nu gansch en al uit hun doen. Ze waren aan het oplossen van afbetalings- en schipper- en gecompliceerde rekenproblemen verslaafd als een ander aan een gemakelijk en tevens inspanning-eischend gezelschapsspel, en nu dit werk hun ontnomen was, leek het wel of ze geen levensdoel meer hadden. In dit nieuwe volkomen rustige bestaan, dat vele andere door schuldeischers vervolgde evenmenschen hun benijd zouden hebben, gevoelden deze lieden zich als een kat in een vreemd pakhuis. En hun bestaan leek hun na hun voorspoed niet meer de moeite waard. Zij ver-

veelden zich samen; ze hadden geen onderwerp van gesprek meer, dat hun werkelijk belang inboezemde. Zij gevoelden hun saamhoorigheid, hun eenheid op geen stukken na meer zooals vroeger. Hun wezens waren uit het evenwicht.

En wat was wellicht het slot van dit alles geweest, — zenuw-ziekte, wanhoop, zelfmoord misschien, — als mevrouw niet nog juist intijds alle narigheid had weten te keeren, door een paar boodschappen van den banketbakker te laten opschrijven. Welnu, met dit opschrijven was de eerste hand weer gelegd aan hun zielsrust, want in een paar maanden was uit dat eene rekeningetje (met het bijbehorend aanhangsel van een kwitantie en al den rompslomp van loopen, terugsturen, uitstellen, zoete-broodjes bakken en wat daar nog meer aan vastzit) een schuld — een z.g. loopende schuld — gegroeid, die den Loozemans weer zooveel hoofdbreken bezorgde, dat de gezinsvrede en het geluk weer terugkeerden. De oude toestand was weer hersteld. En de in deze richting getrainde geesten der Loozemans konden weer evenals vroeger zich onledig houden. En de echtelieden waren weer gelukkig. Hun leven had weer een doel.

JOE STEYNEN.

Een merkwaardige episode uit de geschiedenis van Rhenen.

IN den „goeden ouden tijd”, voordat „de dikke Bertha” zich van haar gevaarlijksten kant had doen kennen en het verdragend geslacht zijn invloed had uitgeoefend, droeg het oorlog-voeren vaak een gemoedelijk karakter. Uiterst kleine oorzaken hadden toen vaak groote gevolgen. Een brokje uit de belangrijke geschiedenis van een overoude stad levert hiervan het bewijs. Men schreef 1527 en Karel van Egmond, de gewiekste hertog van het machtig Gelre, speelde den baas in het Sticht, waar de burgeroorlog, als gevolg van het slechte bewind van den bisschop Hendrik van Beyerren, fel woedde. Door de Stichtenaren zelf in de stad gehaald, om hen tegen den toorn van dezen prelaat te beveiligen, ontbood hij steeds meer Geldersche troepen naar Utrecht. Onder het bevel van den bekenden veldheer Maarten van Rossum stroopten die vreemde benden het Sticht af en de Betuwe, waar zij de bevolking het leven zuur maakten op allerlei manieren. Begin November van dat jaar waagden zij, van uit de Betuwe gekomen, een aanval op Rhenen, dat zijn poorten wijselijk gesloten hield en, waar hertog Karel zelf aan de stadsregering had toegestaan onzijdig te blijven, weigerde de ongenode gasten te ontvangen. Rhenen nu was door haar muren en poorten afdoende beschermd, zoodat de kans voor de Gelderschen om de stad te nemen, uiterst gering scheen. Alsof zij dit zelf ook inzagen, dropen de aanvallers al gauw af en lieten naar het scheen, destad aan zijn lot over. Uit voorzorg tegen een mogelijke herhaling bleven de poorten aan de Oostzijde echter gesloten.

Vlak aan de Bergpoort, buiten de stad, woonde een bejaarde boer, van oorsprong een Geldersman, die zich daar jaren geleden onder den rook van Rhenen gevestigd had. Jacob Tuk — zoo heette hij — was een echte grappenmaker, een altoos goedgemutste praat-vaer, die de Rhenenaars graag mochten lijdén. Niemand had er dan ook aan gedacht dat hij door zijn Geldersche afkomst, voor de stad gevaar opleverde en toen de oude baas, op het gerucht van de nadering der Gelderschen, aan de regering van Rhenen verlot had gevraagd om vee en have in de stad te mogen bergen, was hem dit grif toegestaan.

Tuk bracht zijn vee en zijn huisraad grootendeels door de poort, die, toen hij de stad verliet, opnieuw achter hem gesloten werd. Enkele dagen later, in den vroegen morgen van den 14en November, klopte hij opnieuw aan de poort met het verzoek om toegang tot de stad met twee wagens geladen met voeder en hooi voor zijn beestjes binnen de muren. De burgemeester vond geen aanleiding om zoiets aan iemand als Jacob Tuk te weigeren. De poort werd geopend en de eerste wagen ging er door zonder stoornis. De tweede echter was zoo hoog geladen dat hij bleef steken, zoodat de deuren niet toe konden. En nu bleek hoe de oude Geldersman het vertrouwen der Regeering van Rhenen beloofde. Van alle kanten kwamen de Geldersche krijgslieden aanloopen, uit het struikgewas rond de stad, waarin zij zich verscholen hadden en met behulp van Betuwsche boeren drongen zij langs den wagen de stad binnen. Die overval op den vroegen ochtend veroorzaakte groot tumult en na een korten strijd, waarin twee burgers het leven verloren, waren zij den toestand meester. Hertog Karel kwam nog dienzelfden dag uit Utrecht over. Hij liet in de Cunerakerk een plechtigen dankdienst ter viering van de heughoogsten en niet minder met die van Jacob Tuk behaald. Hoe die sluwe grappenmaker voor zijn diensten beloond werd, vinden we niet vermeld.

DE FONTEINEN VAN ROME.
CUPIDO-FONTEIN BIJ VILLA PAMPHILI.

Langen tijd hielden de Gelderschen op ruwe wijze huis in de stad en haar omgeving; eerst in Juli van het volgende jaar namen zij, met hun intusschen uit Utrecht verdreven en via Rhenen terugtrekkende landgenooten, de wijk naar eigen gewest.

Zoo geschiedde het in de middeleeuwen, dat men een stad veroverde, door meer hooi dan gewoonlijk op een wagen te laden; me dunkt, eenvoudiger kan het al niet. W. H. DE ROOS.

Naegelia „Orange King”.

DE dag- zoowel als de weekbladen hebben om strijd den lof verkondigd van de Groote Plantenkeuring der Ned. Maatsch. voor Tuinbouw en Plantenkunde, die dit jaar te Utrecht gehouden is. Er waren dan ook heel wat fraaie en mooi gekweekte planten te zien.

Bij het binnenkomen van de groote zaal van Tivoli werd ieders aandacht direct getrokken door een vak planten, die zoowel door haar mooie bladeren als fraaie bloemen uitblonken. Het waren *Naegelia Orange King*.

Zonder twijfel is dit een plant, die in iedere liefhebbers-collectie te huis behoort en dan ook wel waard is eens nader te bespreken.

Deze *Naegelia* bereikt met haar bloempluim een hoogte van 50 à 60 cM. Zij draagt aan lange stelen, een zes tot achtal hartvormige bladeren, die ongeveer 15 à 20 cM. lang en breed zijn. Het is in het bijzonder de kleur der bladeren, die opmerkenswaardig is; deze toch is prachtig bruinbrons, welke kleur door de zachte beharing nog verhoogd wordt. Boven deze bladeren verheft zich dan de bloempluim, die 30 tot 35 cM. lang kan worden, zuiver piramidaal van vorm is en een groot aantal buisvormige, levendig oranje bloemen draagt. Het is juist de kleur dezer bloemen, die zoo prachtig spreekt tegen den bronzen tint der bladeren en die deze verscheidenheid zoo bijzonder aantrekkelijk maakt.

Wij zeiden, dat deze *Naegelia* in geen liefhebbers-collectie mag ontbreken, doch om haar met eenig succes te kweken, moet men over een warm kastje kunnen beschikken. Het is n.l. een plantengeslacht, dat uit Mexico en Midden Amerika afkomstig is en dus beslist warm moet gekweekt worden.

Wanneer men ze vroeg in het voorjaar bestelt, dan ontvangt men een aantal kleine z.g.n. klauwtjes, dunne wortelstokjes, die met vleeschachtige schubben zijn bezet. Men plant ze dadelijk op, bij voorkeur één in een pot van ± 10 cM. en gebruikt daartoe een lichten, voedzamen grond; deze grond moet tamelijk vast aangedrukt worden. De potten worden hierna zoo dicht mogelijk bij het glas in een warme kas of bak geplaatst. Aanvankelijk houdt men ze matig vochtig; beginnen zij uit te groeien, dan kan men meer water geven, alleen moet men er bij het gieten op letten, dat de bladeren nooit vochtig worden. Van belang is het, dat de planten steeds zoo dicht mogelijk bij het glas staan. Blijken zij goed aangepast te zijn, dan is één keer verpotten in potten van 15 à 20 cM. noodzakelijk. Een eisch is het ook, dat de planten vrij van luis blijven; zoodra men die bemerkt, moeten zij met een slappe oplossing van s.l.All bespoten worden. Al naardat de bloemstengels zich ontwikkelen, moeten zij verder van het glas gezet worden en zijn zij geheel in bloei dan kan men ze in een gematigde kas of serre plaatsen, waar zij dan langen tijd zullen bloeien.

Zijn zij uitgebloeid, dan zet men de potten onder het tablet van een gematigde kas en houdt ze daar volslagen droog tot het voorjaar, wanneer de klauwtjes voorzichtig worden uitgeschud en opnieuw opgepot.

De *Naegelia's* behooren tot de familie der *Gesneraceae*, die heel wat mooie bloemplanten bevat. E. TH. W.

De Tabak.

EEN ARABISCHE LEGENDE.

Zoo sprak tot mij op zekeren morgen Ali Hassan, toen wij wandelden langs de zeekust:

„Kent gij, o Christen, den oorsprong van dit kruid, welks aroma wij inademen, welks rooksluizen opstijgen tot Allahs troon, vermengd met den geur van de bloemen die bloeien in het rond?”

„Ik ken dien niet, Muzelman.”

„Geloofd zij Allah, die, door den mond van den Profeet, slechts aan zijne geloovigen de geheimenis openbaarde.”

Daarop stond hij een oogenblik stil, legde nieuwe tabaksbladeren in zijn pijp, en begon kalm en waardig te vertellen:

Op zekeren dag reisde Mohammed door de woestijn van Jemen. Het was in den winter en al het kruipend gedierte lag in den winterslaap. Plotseling trad het paard van den Profeet in het nest van een adder, die verschrikt te voorschijn kwam.

Mohammed had erbarmen met het dier, steeg af van zijn paard en stopte de adder in zijne armsmouw, om door warmte het leven weder op te wekken.

Weldra kwam er dan ook meer leven en beweging in het dier en het begon te spreken:

„Eerwaarde Profeet, ik wil u bijten!”

„Wees niet ondankbaar,” antwoordde Mohammed, „ik heb u immers geen kwaad gedaan.”

„En toch wil ik u bijten opdat gij, in de toekomst, noch mij, noch mijne kinderen, noch mijn geheele geslacht eenig leed kunt aandoen.”

„Maar dat zou immers de grootste ondank zijn, mijn arm reptiel, goed met kwaad te vergelden. Schaam u, ontvangen weldaden zoodanig te beloonen.”

Foto C. Steenbergh.

NAEGELIA ORANGE KING.

„Ik wil het,” schreeuwde de adder, „en ik zweer bij den almachtigen God, dat ik u bijten zal.”

Toen Mohammed nu den naam Allah hoorde, waagde hij geen verdere tegenspraak. Hij boog het hoofd en zeide: „Zijn naam zij geprezen. Tot hem behooren wij, van Hem ontvangen wij het leven.” En hierop bood hij de adder zijn hand aan voor den beet.

Een plotselinge, hevige pijn noopte hem de adder van zich weg te slingeren en hij vervloekte haar in Allahs naam.

De Profeet zoog vervolgens het vergif uit de wond en spuwde het neer op het zand der woestijn. En ziet, onmiddellijk ontstond er op de plaats waar het speeksel van den Profeet was neergekomen, een prachtige plant.

Mohammeds begeleiders verbrandden de bladeren, om Allah een dank-offer te brengen voor de gelukkige redding en zij verwonderden zich daarbij zeer over het heerlijke aroma, dat zich verspreidde in den rook. En sedert dien tijd rooken de goede Muzelmannen de bladeren van deze wonderbare plant, en ademen het aroma met verrukking in, want hun smaak bezit iets van de bitterheid van addergif en tevens iets van de zoetheid van het heilige speeksel van den Profeet.

Dit is de legende van het ontstaan van de tabak, welke door de geloovigen wordt verteld van stam tot stam, tot roem van Allah, wiens naam zij geprezen.

„Allah alleen is groot!”

I. DU VEN.

Een kabel van vrouwenhaar.

De kracht van vrouwenhaar is groot. Denken we enkel maar aan Hoof's verzekering dat:

Al flonckert 't gouden hayr soo swadrich om uw hoofd....

In strickjes van uw hayr mijn geest niet is verwart....

Doch ook op zichzelf moet de sterkte van een menschelijk haar betrekkelijk groot zijn, terwijl een vlecht van vrouwenhaar een zeer groot gewicht dragen kan. Een schrijver over Japan vertelt hoe in Kyoto bij den herbouw van een grooten tempel een kabel van buitengewone afmetingen en sterkte benoodigd was om de reusachtige kolommen en dakbalken omhoog te hijschen. Een godsdienstig vervaar deed een oproep om dien kabel van vrouwenhaar te vervaardigen, wat het allersterkste materiaal zou opleveren. Met graagte werd daaraan gevolg gegeven, niet minder dan dertigduizend vrouwen uit een enkele provincie offerden haar mooie, gitzwarte haarvlechten voor dit liefdewerk. Thans kan men in een der tempelgebouwen den uit die vrouwenharen vervaardigden kabel bezichtigen. Hij is dicht ineengesponnen, 67 meter lang bij een omtrek van 33 c.M. en een doorsnee van ruim 10 c.M. Met iets als eerbied laat men zijn hand even over de zachte kronkels van dien kabel glijden en ge brengt hulde aan den gewijden opofferingszin van zooveel duizenden vrouwen! G.

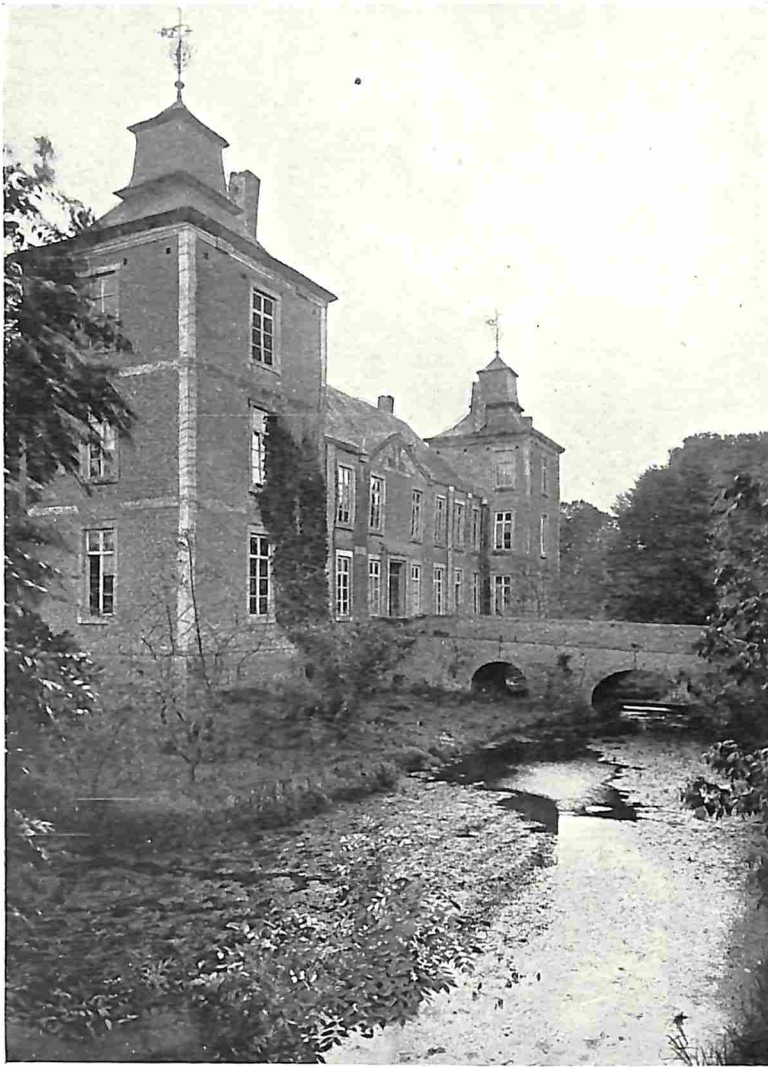

Foto C. Steenberg

HET KASTEEL BORNE, VOORZIJD.

HET KASTEEL BORNE.

TEN Zuid Oosten van de plaats waar zich tegenwoordig het kasteel van Borne verheft, tusschen Borne en Grasbroek, stond het oude kasteel van koning Swentibold, hier gewoonlijk Sanderbout genoemd, omstreeks 900 koning van Lotharingen, en natuurlijke zoon van Keizer Arnulf, en den eersten vorst die op Nederlandsch gebied heeft gezeteld.

Bij het uiteenvallen van het oude Karolingsche rijk in een menigte kleine vazalstaatjes, kwam Borne onder het gezag van den bisschop van Luik, Hendrik van der Leyen (1145—1164), die de eigendommen der kerk van Luik merkkelijk vermeerderde, o.a. door het koopen van het sterke slot Borne met de daaraan klevende eigendommen, wat door paus Adriaan IV omstreeks 1155 werd bevestigd, zoodat Borne zelfs in 't pauselijk archief sporen heeft achtergelaten.

Waarschijnlijk als leenmannen van den Bisschop waren de oudste heeren van Borne, die eenvoudig den naam hunner heerlijkheid droegen, bezitters daarvan. In 1150 en 1174 komt Goswijn I als zoodanig voor in de charters en werd opgevolgd door zijn zoon Otto, die in 1213 als leenman van den graaf van Loon verschijnt. Sinds dien tijd waren de heeren van Borne door persoonlijke leenband met dezen verbonden. Tevens was Borne zelf toen niet meer onder Luiksche maar Geldersche souvereiniteit. In December 1234 gaf graaf Arnold van Loon aan Goswijn II verlof om Borne ook als leengoed van den hertog van Gelderland te ontvangen. Een bewijs dat Borne behoort heeft bij Gelderland is wel het wapen van Borne: een kasteel of toren, geflankeerd door den Gelderschen en Gulikschen leeuw dezer hertogen uit het Geldersch-Gulikschen huis (1371—1423). Goswijn III van Borne, die deelnam aan den slag van Woeringen in 1288 aan de zijde van den graaf van Gelderland tegen den hertog van Brabant om 't bezit van 't oude hertogdom Limburg, dat aan den hertog van Brabant door de overwinning ten deel viel, overleefde al zijne zonen, en zijn dochter bracht door haar huwelijk met Arnold van Stein de heerlijkheid Borne, die toen bestond uit het stadje Borne, met de dorpen Buchten, Holtum (alle drie thans gemeente Borne), Urmond en Berg (thans gem. Urmond) in 't bezit der heeren van Stein. Deze echtelieden verkochten de heerlijkheid aan Arnolds neef Jan van Valkenburg, Walrams zoon, die van zijn „neveu" Dirk III heer van Valkenburg en Montjoie, Sittard en Susteren kocht (dit laatste als Geldersch leen). De heerlijkheid Sittard bestond uit de stad van dien naam, met Broecksittard en Wehr (Pruissen), Tudderden en Susterzeel (beiden Pruisisch) en Munstergeleen. Dit alles werd nu gevoegd bij de heerlijkheid Borne. Jan's kleinzoon, Jan van Salm, verkocht de heerlijkheid aan Willem hertog van Gulick (den 8^{en} Dec. 1400), wiens voorvader markgraaf Willem I van Gulick, reeds Grevenbicht omstreeks 1330 had gekocht, dat in 1400 bij het toen opgerichte

ambt Borne gevoegd werd. In het midden der 17^e eeuw werden Borne (met Buchten en Holtum) en Grevenbicht aan de Lerode's verkocht, die deze beide schepenbanken als heerlijkheden hebben bezeten tot de afschaffing der heerlijkheden door de Franschen, op 't eind der 18^e eeuw. Het kasteel Borne met de goederen werd door Maximiliaan baron van Lerode 30 Maart 1813 verkocht aan Lodewijk Matheus Gillissen te Maastricht, opgevolgd als bezitter door den zoon zijner zuster Anna Maria Theresia en Cornelis Jos. Cramer. De dochter van dezen zoon, Joanna Clementina geh. te met Jean Bapt. Barbou en in tweede huwelijk met Amedée du Puis de Watremont, werd in 't bezit opgevolgd eerst door den zoon uit het 2e huwelijk en daarna door dien uit het 1e, den tegenwoordigen eigenaar.

Het tegenwoordige kasteel* werd* gebouwd voor 1647 tot 1684 (volgens Publications VIII, 29) wat ik wel wat heel lang vind. In den top van het frontispice bevindt zich het jaartal 1666 en de bouw is te danken aan Jan Arnold baron van Lerode, kanonik der domkerk van Luik, aartsdiaken van Kampenland, die de heerlijkheid Borne van den hertog van Gulick had gekocht en die te Luik 1688 stierf.

Even als bij de meeste Zuid-Nederlandsche kasteelen bestaan de gebouwen, alle door breede grachten omgeven, uit de boerderij van het kasteel, de kasteelhof, die een vierkanten buitenhof omsluit en het eigenlijke kasteel. De boerderij bestaat uit drie vleugels op de hoeken voorzien van vierkante torens. Het frontgebouw, dat waarschijnlijk de toegangs poort zal bevat hebben, is bijna geheel verdwenen. De toegang is thans aan de Noordzijde. Het kasteel bestaat uit een langwerpige vierkant gebouw, met op elk der vier hoeken een zwaren vierkanten vooruitspringenden toren, ligt geheel in het water en is toegankelijk langs een op bogen gemetselde brug. Het gebouw is van baksteen opgetrokken, de hoeken der torens zijn versierd met mergelsteenen lijsten, waardoor ook de drie verdiepingen der torens zijn gescheiden. Ook de voor- en achtergevel is met mergellijsten versierd, (in het frontispice is de mergelsteen afgebrokkeld.) De steenen omlijsting is eenvoudig, die van de deur geprofileerd. De voor- en de achtergevel hebben twee rijen elk van acht vensters, de zijgevels twee van drie vensters. De torens hebben aan elke verdieping één venster. De voet van het geheel bouwwerk, waarin de kelders zijn gelegen, heeft een zich naar beneden verbreedend schuin beloop en boven dit sousterrain heeft het kasteel twee en hebben de torens drie verdiepingen. Het gebouw heeft een tweeledige kap met zakgoot; de torenkappen eindigen in eene vierkant, schuin oplopende houtconstructie met spits, op welks makelaar een hooge ijzeren stang met windvaan is bevestigd. De daken zijn met leien bedekt. Het kasteel, dat uitwendig zonder eenige versiering is, maakt alleen indruk door zijn groote afmetingen, symmetrischen bouw en goede verhoudingen.

De inwendige indeeling is zeer eenvoudig. 1) Behalve de vier torenvertrekken heeft men aan de voorzijde in het midden een vestibule, rechts een kabinet en een hoekzaal en links dezelfde indeeling, doch in plaats van een kabinet de eikenhouten trap. De achterste helft van het gebouw heeft in het midden een groote zaal en aan weerszijden een kleinere.

In de rechter of oostelijke achterzaal is een monumentale hooge schoorsteenmantel, ook in 1666 geplaatst (even als het frontispice), bestaande uit twee zware roodmarmeren dragers in leeuwenkluwen uitlopende, waarop een witmarmeren latei rust, versierd met het wapen van Lerode: een gekroonde leeuw, het schild gehouden door een leeuw en een griffioen. De ijzeren haardplaat vertoont hetzelfde wapenschild en daarboven I.A.B. (aaneengevoegd) en L. (Joannes Arnoldus baro de Leerode?). Het plafond in dit vertrek is een eenvoudig stukadoorwerk in Louis XVI stijl. De aan dit vertrek grenzende oostelijke toren is ingericht tot huiskapel en ten behoeve van het onbelangrijk altaar in Louis XVI stijl, is over de gracht een kleine vierkante absis uitgekraagd. De groote achterzaal is geplafoneerd en betimmerd in Louis XVI-stijl met witte ornamenten op een blauwen grond, volgens de mode door het aardewerk van Wedgewood in zwang gekomen. Deze zaal maakt een grootschen indruk. Ook de westelijke toren, inwendig tot een achthoek betimmerd, is geheel in Louis XVI-stijl gedecoreerd met stukadoorwerk, trofeeën en landschappen vertoonend.

Onder de meubels vermelden wij de volgende:

Een zeer groot en fraai Boulemeubel in Louis XVI-stijl, belegd met schildpad, tin, koper en agaatsteen, rustende op een rijk gebeeldhouwen en vergulden voet uit cariatyden samengesteld; op dit meubel zijn dubbel incengestengeld de initialen L.D.H., een groote roode marmeren basin in Louis XVI-stijl, afkomstig uit den stal, thans in de vestibule, een mansportet, in de manier van Ravesteyn, een muziekmakend en dansend gezelschap, door Pieter Codde, een groot kruisbeeld met fraai ivoren Christus uit de 17e eeuw.

Vroeger werd hier nog een laat-gothiek eikenhouten kastje (crédence) vertoond, dat volgens de legende de troon van koning Zwentibold zou zijn geweest.

In het mooie Louis XIV-meubel, zoo even beschreven, waren nog te zien de twee kandelaars en 't schenkblad van zilver van den primus van Leuven, Franciscus Antonius Lambertus Gillissen, hem door de stad Maastricht vereerd in 1784, en een prachtig chineesch moederskant van Amedée du Puis de Watremont van der Cruyse, uit Antwerpen naar ik meen, het geschenk van een voornamen

chineschen gast, eenige jaren nadat hij bij die familie had gelogeerd haar over gezonden.

Vroeger werd daar in een schuur een zeer oude stoel bewaard, die op verzoek van den vorst van Salm 2), wiens familie de heerlijkheid Borne bezeten heeft gelijk wij zagen, door bemiddeling van zijn almoezenier, den Z.E. Heer Callen, oud directeur van 't college te Sittard, nageteekend. Het was een middeleeuwsche zetel met armleuningen in koppen eindigend, een soort troon, die ook al weer aan Zwentibold werd toegeschreven, maar van later eeuwen was. Misschien is de legende van dezen stoel op de crédence overgesprongen. Sittard en omstreken zijn nog vol van den roem en den naam van dezen eersten Nederlandschen monarch.

A. J. A. FLAMENT.

1) Ons is geen toestemming gegeven om het kasteel inwendig te fotografeeren.
2) Te Dusseldorp. Publications . . . de Limbourg, dl. VIII (1871) en dl. XX (1883) blz. 263; de Maasgouw 1909 blz. I en 33.

BARBARIJSCH E SCHAPEN.

6) Naar het Engelsch van ROBERT HICHENS.

DE inhoud van Sir Claude's briefje was als volgt:
„Mijn lieve kind, — Kan het je erg veel schelen als ik vannacht niet thuis kom? Ik heb van morgen twee schapen geschoten, en Achmed zegt als ik uitblijf en ik slaap in . . . de een of andere plaats met een duivelschen naam, bij een zoutberg — ik er zeker van kan zijn dat ik met zons- ondergang een paar gazellen neerleg. Morgen zonder mankeeren terug en klaar om verder te gaan naar Beni . . . of hoe je het ook noemen mag. Veel groeten
Crumpet”.

Lady Wyverne gaf den jongen een geldstuk en ging alleen bij de theetafel zitten.

„Waarom heeft de Voorzienigheid mij een dwaas tot echtgenoot gegeven?” Zoo dacht ze.

Terwijl ze langzaam haar thee dronk, was het haar alsof ze de bruine voeten van den Spahi zag, rustend op de warme steenen aan de rivier. Ze klemde zich om de steenen even vast als handen het hadden kunnen doen. Zij zag ze in haar verbeelding zachtjes over de zandvlakte van de woestijn gaan.

En naast hen traden de voeten eener vrouw.

VII.

De plaats met den duivelschen naam waarop Sir Claude had gezinspeeld, was El-Alia in de vlakte aan den voet van den zoutberg, welke de reizigers vanuit den trein kunnen zien als zij op weg zijn naar Beni-Mora. Dien avond, toen de duisternis inviel, zat Sir Claude, vermoed van het jagen, waaraan hij den heelen langen dag had besteed, maar triomfantelijk in het besef verscheidene Barbarijsche schapen en gazellen te hebben gedood, onder een wijnstok voor de deur van een *auberge*, welke door een oude Fransche vrouw gehouden werd, en verorberde een uitstekend maal, bestaande uit gazelle-vleesch met groente, een kuiken, een *cous-cous* en sla, naar binnen gespoeld met een flesch dunnen rooden wijn dien hij in Londen zou hebben versmaad maar die hem nu heerlijker voorkwam dan de beste Bordeauxwijn, onder gewone stadsomstandigheden gedronken. De twee dagen die hij buitenshuis had doorgebracht in een wilde omgeving en een verrukkelijke lucht, het verkeer met Afrikaners die groote jagers waren, zijn dapperheid bij het dooden van dingen, — zooals Lady Wyverne het jagen noemde — hadden zijn goede humeur evenals zijn goede eetlust versterkt. Hij was in een uitstekende stemming, tevreden met zich zelf en de heele wereld. De eenige schaduw welke op zijn grenzeloze voldoening viel was zijn denken aan de belofte aan Kitty, om den volgenden morgen weg te gaan. Beni-Mora was lang niet zoo'n goed jachtmiddelpunt als El-Akbara. Hij zou graag nog een week, of beter nog een maand, in het gezellige kleine hotel hebben doorgebracht. Maar Kitty verveelde zich. Zij had het getoond. Ze had hem gevraagd haar verderop te brengen. Hij herinnerde zich vaag hun nachtelijk onderhoud. Hij had eerst nog half geslapen en naderhand was hij geheel in beslag genomen door de gedachten dat Achmed de muilezels zou brengen.

Niettegenstaande dat herinnerde hij zich Kitty's vreemde, zenuwachtige angst, de ongewone ironie en bitterheid waarmee ze tot hem gesproken had.

„Misschien denkt ze dat ik haar verwaarloos,” dacht hij, terwijl hij zijn glas nog eens vulde. „Vrouwen begrijpen nooit wat jagen voor een man beteekent, zolang ze zelf niet schieten, en Kitty heeft een hekel aan een geweer.” Dat ze van een revolver hield wist hij niet.

Hij zette zijn glas neer, keerde zich

om in zijn stoel en keek naar de open deur van het hotel.

„Café!” riep hij.

„Voilà!” klonk een stem van binnen.

Sir Claude glimlachte en haalde zijn sigarettenkoker voor den dag, tegelijkertijd zijn lange beenen met een hoorbaar geknor van voldoening uitstrekkend.

Achmed was heengegaan om te eten en te praten met vrienden in het dorp, dat versholten lag tusschen de palmen, een paar honderd meters van het hotel, en de koffie werd buitengebracht door de hotelhoudster die ze op tafel zette en monsieur toen vroeg of het eten hem gesmaakt had.

Sir Claude voelde zich openhartig worden en zijn antwoord verheugde het hart van zijn kookster. Want hotelhoudster en kookster waren beiden vertegenwoordigd in de gezette vrouw met het grijze haar, de gerimpelde wangen en den blauwen boezelaar, die voor hem stond, hem met sluwe nieuwsgierigheid in haar donkere oogen gadeslaand.

„Ga zitten, madame”, zei Sir Claude vroolijk in zijn Engelsche lagere-school Fransch. „Ga zitten, madame en neem een glas cognac.”

De hotelhoudster gehoorzaamde glimlachend en haar voorschot glad strijkend. Ze bewonderde een mooien man en ze beschouwde Sir Claude als een buitengewoon knap menschenlijk exemplaar.

„Wat bracht U op deze afgelegen plaats?”

De hotelhoudster dronk haar cognac met een „à votre santé, m'sieu!” en begon haar geschiedenis te vertellen, of dat gedeelte er van dat ze stichtend vond, hoe ze te Marseilles geboren was en door haar ouders naar Algiers werd gebracht, hoe ze een bediende uit een café had getrouwd die aan den drank was geraakt en tenslotte alleen leefde voor absint, hoe ze van de eene plaats naar de andere waren gezworven en zich ten laatste te El-Alia gevestigd hadden, waar hij drie jaar geleden gestorven was.

„En leeft U hier alleen tusschen de Arabieren?” riep Sir Claude.

„Nee, m'sieu, ik heb mijn neef Robert bij mij. Maar van nacht is hij te Beni-Mora. Daar is hij heengegaan om mondvoorraad te koopen. Al wat wij aan vleesch en groenten en zoo in blik hebben, komt daar vandaan.”

Ze nam weer een teugje cognac, haar oogen op Sir Claude gevestigd. De schaduwen onder de wijnstok werden langer.

De bleeke zoutberg werd bleeker en bleeker en scheen zich in de duisternis op te lossen, als een geest. Over het wijde, eenzame land ging zuchtend de woestijnwind, een opwekkende, bijna bijtende frisheid van de wildernissen met zich medebrengend. Sir Claude tuurde voor zich uit over de vlakte, dan naar de grijs-harige Française met haar likeurglaasje in de hand. „'t Is toch een eenzellig leven, madame,” zei hij. „Maar U gaat vriendschappelijk met de Arabieren om, denk ik?”

De hotelhoudster krulde haar lippen en er kwam een bijna kwaad-aardige kachtige uitdrukking in haar gezicht.

„O, la, la! De Arabieren!” riep ze uit. „De Arabier is een traître, m'sieu. Iedere Arabier die ooit geboren werd is traître. Daar kan ik u mijn woord op geven. Ik heb bijna mijn heele leven onder hen doorgebracht. Vertrouw een Arabier nooit. Hij zal twintig jaar lang voor u leven en u dan den hals afsnijden voor een stuiver. Wat ik niet gezien heb! Wat ik niet meegemaakt heb onder de Arabieren! Ze zijn schrander, zeker! Ze zijn knap. Een man kunnen zij te pakken nemen en wat vrouwen betreft . . . wel!” Ze spreidde haar vingers uit en haalde haar schouders op. „Ik zelf, toen ik jonger was . . . maar genoeg!”

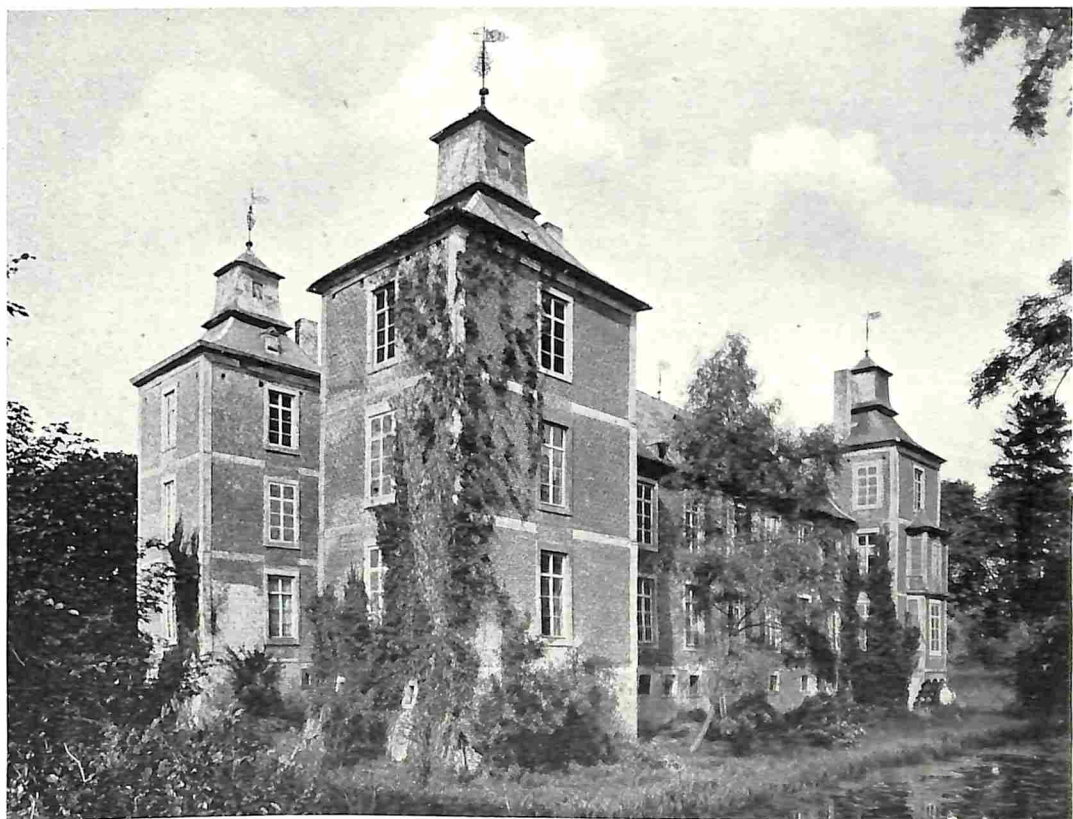

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL BORNE, ACHTERZIJDE.

De Arabier is *traître*, m'sieu. Voor geld zal hij zijn ziel verkoopen en om zijn lust te bevredigen zal hij liegen, vleien, omkopen verraad plegen, een moord doen. Ik zou u geschiedenissen kunnen vertellen! En een Arabier is altijd een Arabier. Hij verandert nooit. Hij schijnt te veranderen. . . . ja, maar dat is alleen oppervlakkig. In den grond blijft hij altijd de zelfde. Hij gaat naar Parijs. Hij spreekt even goed Fransch als ik. Hij leert de beminlijke manieren der Parijzenaars. Mon Dieu! Hij zou aan het hof kunnen gaan, als wij er een hadden in mijn mooi Frankrijk. En dan komt hij terug in de woestijn en plotseling is alles vergeten. Hij zit in het zand, hij spuwt, hij eet *cous-cous* met zijn vingers. . . . hij is een kameel, m'sieu, hij is een kameel. Wees op uw hoede tegenover hem!

„Heeft m'sieu een vrouw?”

De onverwachte vraag ontstelde Sir Claude die deze tirade zeer verwonderd had aangehoord.

„Ja. . . . Ja,” antwoordde hij, niet op zijn gemak.

„Laat haar nooit iets met de Arabieren te maken hebben!”

„Goeie Hemel, madame! Alsof mijn vrouw.”

„Nooit, nooit!” vervolgde de hotelhoudster heftig. „De Arabier heeft een groote bekoring voor vrouwen. Ik zelf heb dat gevoeld, ik die tot u spreekt! Hij roept en zij komen. Ik zou u kunnen vertellen van Europeesche dames. . . . maar genoeg! De woestijn heeft haar geheimen. Ik herinner mij Benchaâlal, den Spahi, den zoon van Mahomed Ala, die uit Ziban kwam en nu officier is in Algiers.

De verhalen die hij mij gedaan heeft van zijn eigen daden! De dingen die hij mij verteld heeft van de Fransche dames!”

„De Spahi!” zei Sir Claude, wat meer ongerust. „Hoe zei u dat zijn naam was?”

„Benchaâlal, m'sieu, zoon van Mahomed Ali, den grooten Caid. Hij is mooi. Men kan het niet ontkennen. Hij spreekt uitmuntend Fransch. Hij schiet. . . . ah, geen Franschman kan zoo schieten als hij! Hij is sterk. Ik heb gezien dat hij een walnoot opnam en tusschen zijn vingers kraakte.”

„Duivels!”

„M'sieu?”

„Niets. Ga voort madame, ga voort!”

Sir Claude was recht op gaan zitten en leunde nu voorover in zijn stoel, zijn oogen op zijn praatzieke gezellin gevestigd.

De duisternis spreidde zich over de uitgestrekte ruimten van het land en de nachtwind steek weer over de onmetelijke vlakten en deed de droge, stoffige bladen van den wijnstok boven hun hoofd ritselen.

„Maar hij is de grootste *traître* van alle Arabieren, en hij spreekt graag over zijn schelmstukken. Als hij naar de woestijn gaat om zijn vader te bezoeken, komt hij altijd hier voorbij. Soms blijft hij een dag of twee en gaat op gazellen uit. En s' avonds zit hij hier bij mij onder den wingerd, m'sieu, zooals u nu, en vertelt. Ah, hij is zoo wreed, en toch.”

Weer spreidde ze haar vingers uit en slaakte een zucht die zich mengde met den wind tusschen de wingerdbladeren.

„Men moet hem aankijken. Men moet naar hem luisteren. Ik durf wedden, m'sieu, ik durf wedden, als de duivel uit de woestijn kwam, als hij hier zat, ik zou en durf wedden dat de duivel een vrouw bekoren zou. Wie weet?”

„U zegt dat hij een walnoot tusschen zijn vingers kan kraken?”

„Ja zeker, m'sieu. En toch zijn z'n handen zoo tener als die van een vrouw. Tiens! Hij moet hier over een dag of twee voorbij komen. Ze hebben mij verteld dat hij met verlof is.”

„Wie vertelde u dat?”

„Weet ik dat? Deze dingen gaan in de woestijn even snel van mond tot mond als vuur van stroo op stroo. Wij hebben nieuws genoeg in de woestijn, dat verzeke ik u. Het wordt donker. Zal ik de lamp hier buiten brengen voor m'sieu?”

„Ja, haal de lamp maar, madame.”

De hotelhoudster stond op en ging vlug naar binnen; haar grijze japon zwaaide zachtjes heen en weer door de schommelende beweging harer heupen. Toen ze weg was stond Sir Claude ook op, en ging naar den ingang van het priecel. Hij kon den zoutberg niet langer zien. Het was een donkere nacht, want de maan was nog niet opgekomen.

Straks zou ze komen en deze eenzame wereld zou baden in licht. Ondertusschen wilde hij de lamp hebben. De duisternis verhoogde een vreemde vrees, welke door het gepraat van de waardin over hem was gekomen. Terwijl hij doelloos voor zich uit stond te staren naar de woestijn, herinnerde hij zich zijn eersten avond in het hotel te El-Akbara. Hij was van tafel opgestaan om naar bed te gaan

en had toen een scherp geluid gehoord in de kamer. Het was of hij het nu hoorde, of hij den Spahi voorzichtig de kern uit den dop zag halen. Toen was hij zich al bewust geweest van een vage, sluipende onrust, van een aarzeling welke hij niet begrepen had. De Spahi was zeker deze Benchaâlal. Daar was hij van overtuigd. Wel, en wat hinderde dat?

Sir Claude had niet zeer veel verbeeldingskracht, maar hij was niet geheel zonder verbeelding. Hij was, zoo als gezegd is, van nature eenigszins voorzichtig en sceptisch, zoo als Lady Wyverne onvoorzichtig was en geneigd tot bijgeloof en lichtgeloovigheid. Maar hij had nooit aan zijn vrouw getwijfeld. Hij beminde haar, maar zelfs al had hij niet van haar gelouven, dan zou het feit op zich zelf dat ze zijn vrouw was, haar waarschijnlijk voor elke verdenking van zijn kant gevrijwaard hebben. Toch had hij van tijd tot tijd in de Londensche wereld geleefd en wist wat daar soms omging. Hij had met sommige getrouwde mannen hooren lachen en spotten in de clubs en had hen onmiddellijk daarna met open armen en harten zien verwelkomen door de lachers en spotters. Hij had bekoorlijke vrouwen gekend, die dingen deden welke niet behoorlijk waren, om geen sterkere uitdrukking te gebruiken.

Wat had Kitty dien ochtend geseheid?

De waardin kwam terug met de lamp en zette ze op tafel. Maar nu voelde Sir Claude zich ongerust, alsof hij niet terug kon gaan naar zijn stoel.

„Waar zou Achmed toch zijn?” vroeg hij.

„In het dorp, m'sieu. Ah, Achmed. . . . hij is er ook zoo een.”

„Achmed?”

„Maar natuurlijk, m'sieu. Wat hij al niet gedaan heeft, wat hij al niet doen zou voor een paar francs! U zou het niet gelooven als ik het u vertelde.”

„Is hij. . . . is Achmed een vriend van dien Spahi?”

„Van Benchaâlal? Een vriend zal ik niet zeggen. Benchaâlal is trotsch. En sinds hij in Parijs is geweest. . . . ah, hij spreekt niet tegen iedereen. Hij niet!”

„Maar kent hij Achmed?”

„Hoe zou hij hem niet kennen, m'sieu? Hij. . . .”

Maar Sir Claude viel de goede

vrouw kortaf in de rede.

„Zeg mij eens,” zei hij, „is u er beslist zeker van, dat Ben. . . . hoe is 't ook weer?”

„Benchaâlal m'sieu.”

„Dat Benchaâlal hier niet is voorbijgegaan zonder stil te houden?”

„Hij is niet voorbijgegaan, m'sieu. Als hij voorbijgegaan was, zou ik het wel weten. Ze zouden hem dan aan het station gezien hebben.”

„En u weet dat hij met verlof is?”

„Dat is hij, m'sieu. Hij had gisteren op zijn laatst hier voorbij moeten komen, als het al niet een dag eerder had moeten zijn. Maar misschien is hij te El-Akbara, waar m'sieu logeert. Ik vroeg het aan Achmed.”

(Wordt vervolgd.)

GEVEL VAN EEN HUIS AAN DE BREEDSTRAAT TE ENKHUIZEN (WIJK 3 No. 179), AANGEKOCHT DOOR DE VEREEN. „HENDRICK DE KEYSER”.